

Konkursrådet

Brev utsendt 13.12.1999 fra Lovavdelingen, Justisdepartementet

Endringer i konkurs- og pantelovgivningen m. v. - ikraftsetting av lov 3. september 1999 nr. 72

1. Innledning

Ved lov 3. september 1999 nr. 72 er det vedtatt en rekke endringer i konkursloven, dekningsloven, panteloven og enkelte andre tilgrensende lover. Ved kgl. res. 3. september 1999 nr. 983 er det fastsatt at loven trer i kraft 1. januar 2000. Loven er kunngjort i Norsk Lovtidend avd. I (nr. 19) s. 2166-2200.

I dette brevet vil Justisdepartementet gjennomgå i korte trekk de viktigste endringene. For nærmere informasjon om endringene henvises til forarbeidene, som er NOU 1993: 16, Ot. prp. nr. 26 (1998-99) og Innst. O. nr. 77 (1998-99).

2. Endringer i lov 8. februar 1980 nr. 2 om pant

I *panteloven § 1-5 ny bokstav e* er det gitt en ny regel om at panteretten omfatter nødvendige utgifter til bevaring og tilsyn av pantet, når panthaveren har dekket slike utgifter under en konkurs etter avtale med bobestyreren. Det vil være naturlig at bostyreren orienterer øvrige panthavere om iverksettelsen av omsorgstiltaket iallfall hvis tiltaket kan innebære vesentlige kostnader, jf. konkursloven § 85 første ledd.

I NOU 1993: 16 var det foreslått å oppheve panteloven § 3-11 om varelagerpant og § 4-10 om factoring. Forslaget ble ikke fulgt opp i proposisjonen og justiskomiteens innstilling. Det er ikke vedtatt noen endringer i panteloven §§ 3-11 og 4-10.

Justisdepartementet vil imidlertid sende på høring et forslag om endring av panteloven § 3-4 om driftstilbehørspant, med sikte på at pant i driftstilbehør skal kunne få rettsvern ved registrering i Løsøreregisteret, jf. Innst. O. nr. 77 (1998-99) s. 25-27.

I *panteloven § 3-9* er det foretatt mindre justeringer m.h.t. hvilke gjenstander som er omfattet av pant i landbruksløsøre. § 3-9 annet ledd ny bokstav b presiserer at møbler og annet lignende utstyr i oppdrettsnæring skal anses som landbruksløsøre. I annet ledd bokstav d (tidligere bokstav c) er bier og muslinger føyd til i oppregningen, som ikke er uttømmende.

Panteloven § 3-15 annet ledd er endret slik at det ikke lenger kan avtales salgspant i ting som kan videreselges etter bearbeiding eller som tilhører til eller del av en hovedgjenstand, når kjøperen har rett til å selge tingen før den er betalt. Salgspant vil etter dette være utelukket i råvarer, halvfabrikata, ting som kan videreselges etter bearbeiding eller ting som kjøperen kan videreselge etter å ha inkorporert eller sammenføyd med en annen gjenstand. Endringen får bare virkning for salgspantavtaler inngått etter 1. januar 2000, jf. lovvedtakets XIII nr. 5.

Etter panteloven § 3-21 første ledd første punktum foreldes salgspant senest fem år etter at salgsgjenstanden ble overgitt til kjøperen. *Panteloven § 3-21 nytt tredje punktum* utvider denne foreldelsesfristen til ti år for salgspant til sikkerhet for folketrygdens lån til anskaffelse av motorvogn. Bestemmelsen gjelder motorvogner registrert i.h.t. vegtrafikkloven § 15 jf. § 16. Det er i tillegg gjort en endring av foreldelsesfristen i § 3-21 annet ledd annet punktum.

I NOU 1993: 16 ble det foreslått at fem prosent av alle skyldnerens pantsatte verdier skulle beheftes med

legalpant til fordel for konkursboet. Forslaget ble tatt opp i proposisjonen i endret form. Stortinget gikk imidlertid mot å innføre legalpant i den form det var foreslått. Det blir derfor ikke innført lovbestemt pant for konkursboet på det nåværende tidspunkt, jf. Innst. O. nr. 77 (1998-99) s. 27-29.

3. Endringer i konkursloven 8. juni 1984 nr. 58

3.1 Endringer i konkurslovens første del om gjeldsforhandling

Det er foretatt en rekke endringer i konkurslovens første del. Endringene er først og fremst av prosessuell art. De skal tjene til å forenkle og effektivisere prosedyrene ved gjeldsforhandling. Her skal bare noen av de viktigste endringene gjennomgås.

Konkursloven § 2 første ledd er endret slik at det ikke lenger skal finne sted noen innledende fase av en gjeldsforhandling. Skyldneren skal begjære åpning av forhandling om frivillig gjeldsordning eller tvangsakkord direkte. Etter annet ledd kan begjæringen endres eller trekkes tilbake så lenge skifteretten ikke har avsagt noen åpningskjennelse.

Tidligere *konkursloven § 4 første ledd nr. 3* bestemmer at skifteretten skal avslå en begjæring om åpning av gjeldsforhandling dersom skifteretten finner det «usannsynlig» at skyldneren vil kunne oppnå frivillig gjeldsordning eller tvangsakkord. Uttrykket «usannsynlig» er endret til «lite sannsynlig». Dette vil gjøre det lettere for skifteretten å avslå en begjæring om åpning av gjeldsforhandling. Det er imidlertid forutsatt i forarbeidene at den skjønsmessige vurdering skifteretten må foreta, skal være like grundig som etter gjeldende rett.

Konkursloven § 6 om gjeldsforhandlingens offentlighet er endret. Etter gjeldende rett skal det ikke offentliggjøres at skyldneren har åpnet gjeldsforhandling. Etter lovendringen blir regelen den motsatte: åpning av forhandling om frivillig gjeldsordning skal uten opphold kunngjøres i Norsk Lysningsblad og i en avis som er alminnelig lest på stedet. Etter § 35 jf. § 6 første ledd tredje punktum skal samme kunngjøringsprosedyre gjelde ved åpning av forhandling om tvangsakkord. Det er gjeldsnemnda som skal sørge for kunngjøringen, hvis ikke skifteretten beslutter å gjøre det selv. Etter § 6 første ledd annet punktum kan skifteretten i særlige tilfeller bestemme at kunngjøring skal unnlates. Et slikt særlig tilfelle kan være at kunngjøringen vil medføre så stort tap av goodwill m.v. for skyldneren at gjeldsforhandlingen da ville synes formålsløs.

Konkursloven § 6 annet ledd bestemmer at rettsmøter som holdes under forhandling om frivillig gjeldsordning eller tvangsakkord som hovedregel er offentlige. Etter § 6 annet ledd annet punktum kan skifteretten i særlige tilfeller bestemme at rettsmøter under forhandling om frivillig gjeldsordning skal holdes for lukkede dører. Hvis det er besluttet etter første ledd at åpningen ikke skal offentliggjøres, vil det som regel være naturlig at rettsmøtene holdes for lukkede dører. Rettsmøter under forhandling om tvangsakkord kan ikke lukkes etter § 6, men eventuelt etter de alminnelige reglene i domstolloven § 125 flg.

Ettersom det skal åpnes forhandling om enten frivillig gjeldsordning eller tvangsakkord umiddelbart, kan det senere oppstå behov for å endre forhandlingen fra en form til en annen. Bestemmelser om endring av forhandlingen er inntatt i *ny § 6a*. Bestemmelsen er nærmere omtalt i Ot. prp. nr. 26 (1998-99) s. 208.

Konkursloven § 14 nytt tredje ledd fastslår at skyldneren har plikt til å forelegge driftsbudsjett og en finansieringsplan for gjeldsnemnda der skyldnerens virksomhet skal fortsette under gjeldsforhandling.

Tidligere *konkursloven § 17 annet ledd* forbyr tvangssalg av skyldnerens faste eiendommer, bruksretter til fast eiendom og driftstilbehør de første seks månedene etter åpningen av gjeldsforhandling. Dette tvangssalgsforbudet er nå utvidet til å gjelde tvangsdekning i alle skyldnerens eiendeler, inkludert tilbakelevering til salgspanthaver etter tvangsfullbyrdelsesloven kapittel 9. Tvangsbruk av eiendeler omfattes også av forbudet.

I *konkursloven § 17 nytt tredje ledd* er det innført en regel om at eiendeler som skyldneren erverver etter gjeldsforhandlingsåpningen, bare omfattes av panteretter stiftet før dette tidspunktet, dersom gjeldsnemnda samtykker. Det har tidligere vært tvilsomt om slike eiendeler omfattes av eksisterende panteavtaler.

I *konkursloven § 17 nytt fjerde ledd* er det innført en regel om at skyldneren kan selge pantsatt varelager og driftstilbehør under gjeldsforhandling. Vilkårene er at gjeldsnemnda samtykker i salget, at salget skjer innenfor rammen av skyldnerens vanlige næringsvirksomhet og at panthaverens sikkerhet ikke blir vesentlig forringet. Vilkårene er nærmere omtalt i Ot. prp. nr. 26 (1998-99) s. 210- 211. Skifteretten kan etter begjæring fra en panthaver forby salg som ikke oppfyller disse vilkårene, jfr. kkl. § 17 fjerde ledd annet punktum.

Etter *konkursloven § 17 nytt femte ledd* skal gjeldsnemnda utarbeide en plan for ivaretagelse av panthaverens interesser. Ifølge forarbeidene skal denne planen bl.a. redegjøre for hva som ønskes solgt under gjeldsforhandlingen, hvilke nyinnkjøp som er planlagt, om de nye eiendelene skal inngå i eksisterende panteretter og om og eventuelt i hvilken utstrekning panthaverne skal få dekning i deler av salgssummen, jf. Ot. prp. nr. 26 (1998-99) s. 211.

Det er innført en *ny § 18a i konkursloven*, som gir regler om regnskapsførerens og revisors bistandsplikt overfor gjeldsnemnda. Etter denne bestemmelsen plikter skyldnerens regnskapsfører og revisor å utlevere regnskaper og regnskapsmateriale vedrørende skyldneren til gjeldsnemnda. Regnskapsfører og revisor plikter også vederlagsfritt å bistå gjeldsnemnda med opplysninger om skyldnerens regnskaps- og forretningsførsel. Denne bistandsplikten kan oppfylles uavhengig av eventuell taushetsplikt. Tilsvarende plikter er regnskapsfører og revisor også pålagt overfor konkursboet, jfr. *konkursloven § 101 nytt fjerde ledd*. *Konkursloven § 18a* er nærmere omtalt i Ot. prp. nr. 26 (1998-99) s. 211-212.

Tidligere *konkursloven § 19* bestemmer at gjeldsnemnda skal underrette fordringshaverne om at skyldneren har åpnet gjeldsforhandling ved rekommandert brev. Etter endringen kreves det ikke lenger at underretningen skjer ved rekommandert brev. Gjeldsnemnda kan selv vurdere hvilken kommunikasjonsform som er mest hensiktsmessig.

Fordringshavernes frist til å melde sine fordringer er endret fra to til tre uker, jfr. kkl. § 19 første ledd andre punktum.

Det er også foretatt enkelte andre endringer i § 19 med sikte på å samordne bestemmelsen med § 35 om kunngjøring av at akkordforhandling er åpnet. Endringene er nærmere omtalt i Ot. prp. nr. 26 (1998-99) s. 213.

Det er foretatt en endring av *konkursloven § 21* som utvider gjeldsnemndas redegjørelsesplikt om straffbare forhold hos skyldneren, jfr. § 21 første ledd nr. 6. Redegjørelsesplikten omfatter nå straffbare forhold generelt i forbindelse med næringsvirksomheten, ikke bare forhold som rammes av straffeloven §§ 281-286 jfr. § 288.

Endringen av *konkursloven § 27* innebærer at gjeldsnemnda ikke lenger skal være pliktig til å sende melding om det vedtatte forslaget til frivillig gjeldsordning til kreditorer som tilkjennes full dekning gjennom gjeldsordningen.

I *konkursloven § 31 første ledd* er det innført en ny regel om at pantheftelser som ligger utenfor pantets antatte verdi, bortfaller ved tvangsakkord. Endringen er ment å bidra til å sikre et bedre økonomisk grunnlag for videre drift av skyldnerens virksomhet. Bestemmelsen gjelder for alle typer pantobjekter og panteretter. Etter § 31 *annet ledd* skal gjeldsnemnda foreta verdsettelsen av pantet. En panthaver med sikkerhet utenfor pantets antatte verdi har imidlertid anledning til å bringe verdsettelsen inn for skifteretten med begjæring om skiftetakst. *Konkursloven § 52 første ledd nytt annet punktum* bestemmer at dersom akkorden innebærer helt eller delvis bortfall av pantheftelser, skal stadfestelseskjennelsen inneholde en nøyaktig angivelse av i hvilken grad pantheftelsene bortfaller. *Konkursloven § 53 nytt tredje ledd* bestemmer at straks stadfestelseskjennelsen er rettskraftig, skal gjeldsnemnda sørge for at den blir registrert i det rettsvernsregister hvor den bortfalte pantheftelsen er registrert. Ved håndpant eller pant i enkle krav skal melding om bortfallet gis til den som besitter pantet eller til skyldneren for kravet.

Kravet om forhåndssamtykke ved tvangsakkord i gjeldende lov § 31 første ledd er opphevet.

Ved endringer i *konkursloven §§ 35 og 40* er kravet om at det alltid skal avholdes avstemningsmøter til behandling av skyldnerens akkordforslag, opphevet. Avstemningsmøter skal bare holdes når skifteretten bestemmer det etter begjæring fra gjeldsnemnda, jfr. § 40 annet ledd. *Ny konkursloven § 38a* bestemmer imidlertid

at det skal avholdes et fordringshavermøte i gjeldsnemndas regi, der kreditorene kan stille spørsmål og drøfte ulike sider ved skyldnerens økonomi og et eventuelt akkordforslag.

Det er foretatt enkelte endringer i *konkursloven* § 35 om kunngjøring av at akkordforhandling er åpnet. Endringene er nærmere omtalt i Ot. prp. nr. 26 (1998-99) s. 215-216.

Konkursloven § 57 første ledd har fått et nytt nr. 4 som bestemmer at skifteretten skal innstille gjeldsforhandlingen og åpne konkurs dersom gjeldsforhandlingen ikke er avsluttet innen seks måneder etter at den ble åpnet eller innen en lengre frist som skifteretten har satt etter anmodning fra gjeldsnemnda.

3.2 Endringer i konkurslovens annen del om konkurs

3.2.1 Oppheving av ordningen med forenklet bobehandling

De forenklingen i bobehandlingsrutinene som tidligere *konkursloven* § 141 gir anvisning på, er for en stor del blitt innarbeidet i konkurslovens øvrige regler. *Konkursloven* § 141 er derfor opphevet i sin helhet.

3.2.2 Oppheving av ordningen med midlertidig bostyrer

Etter gjeldende rett skal skifteretten straks etter at kjennelse om åpning av konkurs er avsagt, oppnevne en midlertidig bostyrer etter kkl. § 77. Heretter skal skifteretten alltid oppnevne den faste bostyreren umiddelbart etter konkursåpningen. Noen midlertidig bostyrer skal ikke oppnevnes. Det er ellers ikke gjort noen endringer m.h.t. kravene som stilles til bostyreren eller kriteriene som skifteretten skal legge til grunn ved oppnevningen.

3.2.3 Oppheving av ordningen med obligatorisk kreditorutvalg

Etter gjeldende rett er ordningen med kreditorutvalg som den ene av bostyrets to deler, obligatorisk. Endringen i *konkursloven* § 83 innebærer en oppmyking av dette kravet. Etter endringen skal kreditorutvalg oppnevnes dersom «boets størrelse eller vanskelighetsgrad eller forholdene for øvrig tilsier det», jfr. kkl. § 83 første ledd første punktum. Oppnevning av kreditorutvalg vil bero på en totalvurdering av boets stilling. For eksempel kan det være hensiktsmessig å fastholde ordningen med kreditorutvalg der det ikke er midler til å engasjere borevisor, jf. § 90 nytt fjerde ledd. Borevisor skal blant annet føre tilsyn med bostyrer gjennom revisjon av boets regnskap og kontrollere dets utbetalinger. Kontroll av bostyrer er etter § 88 annet ledd også en oppgave for kreditorutvalget, og der borevisor ikke er oppnevnt, vil kreditorutvalget kunne fylle enkelte av borevisors oppgaver. Kreditorutvalget skal etter § 83 første ledd oppnevnes av skifteretten. Normalt bør det skje i forbindelse med første skiftesamling. Se ellers § 83 nytt tredje ledd om skifterettens undersøkelse før kreditorutvalg oppnevnes. Det kan fortsatt oppnevnes kreditorutvalg betinget av at vervet utføres uten godtgjørelse.

3.2.4 Andre oppgaver for bostyreren

Etter lovendringen pålegges bostyreren en del nye oppgaver som i dag ikke følger av *konkursloven*. Det er dels tale om presiseringer og videreføring av bostyrerens oppgaver etter gjeldende lov, dels nye oppgaver og dels oppgaver som overtas fra andre boorganer. En oversikt over disse oppgavene er inntatt i Ot. prp. nr 26 (1998-99) s. 69-70.

3.2.5 Skiftesamlingens rolle

Endringsloven innebærer en nedtoning av skiftesamlingens rolle under bobehandlingen. Den første obligatoriske skiftesamlingen etter kkl. § 78 første ledd nr. 3 er beholdt. Kreditorene har fremdeles adgang til å begjære skiftesamling, og skifteretten kan innkalle til skiftesamling når den finner behov for det, jfr. kkl. § 92 første ledd. En rekke av de bestemmelsene som gjør skiftesamling obligatorisk i særskilte tilfelle (kkl. §§ 106, 119, 124, 135 og 141), er endret. Også endringene i reglene om fordringsprøving, slutning og utlodning innebærer en nedtoning av skiftesamlingens rolle som boorgan, jf. videre Ot. prp. nr. 26 (1998-99) s. 75-76 om enkelte andre endringer som følge av at skiftesamlingens rolle blir nedtonet.

3.2.6 Anmeldelse og prøving av fordringer

Det er foretatt vesentlige endringer i reglene om anmeldelse og prøving av fordringer. Etter tidligere kkl. § 110 skal boet foreta en foreløpig prøving av alle anmeldte fordringer og medta disse i innstillingslisten. Etter endringen bestemmer kkl. § 110 tredje ledd at bostyreren ikke skal innstille fordringer som åpenbart ikke vil oppnå dekning eller eventuelt minimumsdekning. Når disse fordringene ikke skal innstilles, skal de heller

ikke prøves. Også fortrinnsberettigede fordringer kan omfattes av dette unntaket, dersom det er åpenbart at slike fordringer ikke vil få dekning.

Konkursloven § 111 om prøving av fordringene er endret. Den vesentligste endringen består i at fordringsprøving som hovedregel skal foretas av bostyreren, evt. bostyret, og ikke av skiftesamlingen. Hvis det er oppnevnt kreditorutvalg, skal fordringsprøvingen finne sted i et bostyremøte. Unntaksvis kan prøving skje på skiftesamling. Prøvingen skal bare omfatte innstilte fordringer. Resultatet av prøvingen skal alltid protokolleres, jfr. § 111 tredje ledd tredje punktum. Protokollen må i det minste angi beløp og den prioritert den enkelte fordring er anmeldt og godkjent med, og hvilken dato prøvingen for de forskjellige fordringene er avsluttet. I kkl. § 111 fjerde ledd er det tatt inn en ny regel om tilfeller hvor prøvingen beror på omstendigheter som ikke er kjent når fordringen prøves. Fordringen kan her godkjennes eller avvises på den betingelse at bostyreren senere finner et nærmere angitt forhold godtgjort.

Det er også foretatt endringer i kkl. § 114 om bestridte fordringer. Bestemmelsen er endret med sikte på å forenkle prosedyren omkring slike fordringer. Endringene er nærmere omtalt i Ot. prp. nr. 26 (1998-99) s. 233-234.

3.2.7 Fritak for gebyr ved oppbudsbegjæringer

Konkursloven § 67 nytt fjerde ledd bestemmer at en skyldner som begjærer oppbud, skal være fritatt fra å betale inn forskuddsbeløp til sikkerhet for omkostningene ved bobehandlingen. Det samme gjelder når konkurs blir begjært av en arbeidstaker med fortrinnsberettiget fordring etter dekningsloven § 9-3.

3.2.8 Avgjørelser av omstøtelseskrav

Etter tidligere rett må et konkursbo forfølge omstøtelseskrav gjennom ordinært søksmål. Etter lovendringen har skifteretten kompetanse til å avgjøre spørsmål om omstøtelse, jf. kkl. § 145 annet ledd. Forutsetningen er at spørsmålet ikke hører under en annen domstol etter en ufravikelig vernetingsregel.

3.2.9 Slutning og utlodning

Reglene om slutning og utlodning i kkl. §§ 127 til 132 er forenklet. Slutning av boet skal besluttes av skifteretten, og ikke som etter gjeldende rett av skiftesamlingen, jf. § 128. Det er presisert at slutning først kan skje etter at revidert regnskap er godkjent.

Sluttutlodningen skal foretas av bostyreren, jf. § 128 første ledd tredje punktum. Før slutning finner sted, skal bostyreren sende boets regnskap og sluttreddegjørelse til alle kreditorer med frist for å reise innsigelser mot godkjenning av regnskapet eller slutning av boet, jf. § 122. Fristen skal være minst to uker. Beslutning om å slutte boet skal bare meddeles kreditorer som har reist innsigelser om det.

Utlodningen kan påklages til skifteretten etter nærmere regler i kkl. § 130. Det er bare kreditorer som har fått godkjent sine fordringer, som er gitt klagerett. Etter kkl. § 132 første ledd vil bostyreren først kunne utbetale dividende når klagefristen er utløpt og eventuelle klager rettskraftig avgjort.

Etter at skifteretten har sluttet boet, skal bostyrer foreta sluttutlodning. Etter kkl. § 128 fjerde ledd skal bostyreren meddele utlodningen til alle kreditorer som har fått godkjent sine fordringer. Utlodningen skal ikke lenger kunngjøres.

3.2.10 Innstilling av bobehandlingen etter kkl. § 135

Proseduren for innstilling av bobehandlingen er endret på noen punkter. Endringene i kkl. § 135 første ledd innebærer at det ikke lenger kreves skiftesamling før bobehandlingen innstilles. Hvis innstilling etter kkl. § 135 er aktuelt, skal bostyreren vurdere å kontakte kreditorer eller berørte offentlige myndigheter med sikte på å få dem til å stille sikkerhet for fortsatt bobehandling. Dersom bostyreren vurderer det som uaktuelt å ta slik kontakt eller ingen sikkerhet blir stilt, skal bostyreren avgi innstilling om at bobehandlingen skal innstilles. Alle kreditorer, også de som ikke kontaktes særskilt etter kkl. § 135, skal varsles om og gis mulighet til å protestere mot en forestående innstilling av bobehandlingen i forbindelse med at bostyrerens sluttreddegjørelse og sluttregnskap foreligger. Dette følger av kkl. § 122 annet ledd. Hvis skyldnerens regnskapsmateriale ikke er

sikret eller hvis skyldnerens forretningsførsel ikke er gjennomgått, skal det i innstillingen gis en særskilt redegjørelse for hvorfor dette ikke er skjedd, jfr. § 135 annet ledd.

Når bostyreren har gitt sin innstilling og sluttreddegjørelsen har vært forelagt skyldneren og kreditorene etter § 122, kan skifteretten beslutte enten at bobehandlingen skal innstilles eller at det skal innkalles til skiftesamling til drøftelse av innstillingsspørsmålet, jfr. § 135 tredje ledd.

Beslutningen om innstilling skjer ved kjennelse, jfr. § 135 fjerde ledd. Innstillingen av bobehandlingen skal ikke lenger kunngjøres. Det er bare kreditorer som har reist innsigelser mot bostyrerens forslag til innstilling, som skal underrettes særskilt om skifterettens innstillingskjennelse, jfr. § 135 fjerde ledd annet punktum.

3.2.11 Regnskapsførerens og revisors bistandsplikt

Etter kkl. § 101 nytt fjerde ledd skal den nye regelen i kkl. § 18a om revisors og regnskapsførerens bistandsplikt gjelde tilsvarende i forhold til boet. Bistandsplikten går ut på å utlevere regnskaper og regnskapsmateriale og vederlagsfritt bistå med opplysninger om skyldnerens regnskaps- og forretningsførsel.

3.2.12 Bruken av borevisor

Før lovendringen var hovedregelen at det skal oppnevnes revisor i alle boer, mens reglene om forenklet bobehandling i kkl. § 141 åpnet for at skifteretten helt kan unnlate å oppnevne borevisor. Konkursloven § 141 er nå opphevet. Det er foretatt endringer i kkl. § 90, og hovedregelen blir at det skal oppnevnes borevisor i alle boer. Borevisorens oppgaver skal være de samme som etter gjeldende rett. I § 90 tredje ledd gis imidlertid skifteretten anledning til å beslutte å begrense revisors oppgaver. Etter kkl. § 90 fjerde ledd kan skifteretten beslutte å foreta revisjonen selv eller overlate den til kreditorutvalget eller en særskilt oppnevnt revisor. Vilkåret er at boet er enkelt og oversiktlig eller dets midler så begrenset at det vanskelig kan bære utgiftene ved en revisoroppnevning. I realiteten vil dette trolig være aktuelt i mange saker fordi boene har begrensede midler til rådighet. Spesielt vil dette være tilfellet for boer som i størrelse kan sammenlignes med tidligere innstillingsboer. I slike tilfeller bør det overlates til kreditorutvalget å føre kontroll med bostyrer, jf. konkursloven § 90 annet ledd nr. 2. Likevel må det legges til grunn at endringene i konkursloven § 90 tar sikte på en økt bruk av borevisor.

3.2.13 Oppbevaring av skyldnerens regnskaper etter konkursens avslutning

Ny § 122b i konkursloven gir bostyreren adgang til å makulere regnskapsmaterialet til skyldneren dersom dette materialet ikke lenger har betydning for bobehandlingen. Før bostyreren makulerer materialet, skal skyldneren, påtalemyndigheten og skatte- og avgiftsmyndighetene varsles og gis en rimelig frist til å påta seg å overta det. Andre fordringshavere som kan tenkes å ha interesse av å overta materialet, bør også varsles. Dersom ingen innen en nærmere bestemt frist avhenter materialet eller påtar seg å dekke utgiftene til oppbevaring, kan bostyreren makulere det.

3.2.14 Salg av boets eiendeler, abandonering og overføring til pantthaver

Konkursloven ny § 117a første ledd gir bostyreren på visse vilkår kompetanse til å selge boets overbeheftede eiendeler med utslettende virkning for udekkede heftelser. Slikt salg kan for det første foretas når det skjer sammen med andre eiendeler i boet, og det forventes at samlet salg vil gi størst utbytte. Dette er særlig aktuelt i tilfeller der det er en nær tilknytning mellom ulike eiendeler i boet, f.eks. mellom fast eiendom og driftstilbehøret. For det annet kan slikt salg foretas når det skjer som en del av en samlet overdragelse av hele eller deler av virksomheten med sikte på fortsatt drift etter konkursen. Annet ledd i den nye § 117a gir nærmere regler om forholdet til de enkelte heftelsene i eiendelen. Pengeheftelser som ligger innenfor kjøpesummen vedblir å hefte på eiendommen. Andre heftelser enn pengeheftelser overtas av kjøperen utenfor kjøpesummen, med mindre de må settes til side for å gi dekning til pengeheftelser med bedre eller lik prioritet. Ved salg av realregistrerbare eiendeler fremgår det av § 117a tredje ledd at skifteretten skal stadfeste salget ved kjennelse hvis ikke alle berørte rettighetshavere har gitt skriftlig samtykke til salget. Ved salg av overbeheftet løsøre skal bostyreren sende et skriftlig varsel til de rettighetshaverne som kan bli berørt ved salget, jf. § 117a fjerde ledd. Salget kan gjennomføres tidligst 14 dager etter at varsel er blitt gitt.

I § 117a femte ledd er det regler om fordelingen av kjøpesummen.

Konkursloven ny § 117b gir regler om abandonering av boets eiendeler. Med abandonering menes at boet opphever konkursbeslaget i eiendelene, slik at de stilles til skyldnerens rådighet. Bestemmelsen innebærer en

delvis kodifisering av tidligere ulovfestet rett på området. Etter kkl. § 117b kan eiendeler som er uten økonomisk interesse for boet, abandoneres. I utgangspunktet er det bostyreren som har kompetanse til å beslutte abandonering, men i tilfeller der det dreier seg om større eiendeler kan beslutningen måtte treffes i samråd med kreditorutvalget, jf. kkl. § 85 annet ledd. Abandoneringen gjennomføres ved at bostyreren avgir en skriftlig erklæring til skyldneren om at eiendelen er abandonert og om tidspunktet for abandoneringen. Eiendelen skal stilles til skyldnerens rådighet fra dette tidspunktet.

Konkursloven § 117b tredje ledd gir regler om omgjøring av abandoneringsbeslutningen. Disse reglene er ikke uttømmende. Tredje ledd fastslår også at bostyreren kan inndra et eventuelt overskudd som skyldneren oppnår ved salg eller bortleie av eiendelen eller overskudd som oppnås på annet vis.

I *konkursloven ny § 117c* er det gitt regler om overføring av eiendeler fra boet til panthaveren, såkalt «uegentlig abandonering». Slik overføring kan bare skje dersom eiendelen er uten økonomisk interesse for boet og panthaveren samtykker i at den overføres. Overføringen skal skje til «pantets antatte verdi på overføringstidspunktet», jf. § 117c annet ledd. Det er her den faktiske verdi uten fradrag for eventuelle heftelser som skal legges til grunn. Bostyreren skal verdsette eiendelen og kan velge å legge til grunn den prisen som et salg av eiendelen utbringer. Verdsettelsen har betydning i to sammenhenger. For det første skal verdien legges til grunn ved beregningen av den dividende panthaveren kan melde i boet etter dekningsloven § 8-14. For det annet skal verdien legges til grunn ved avregningen i skyldnerens gjeld til panthaveren.

Etter § 117c fjerde ledd skjer overføringen ved at bostyreren avgir en skriftlig erklæring til panthaveren om at eiendelen er overført og angir tidspunktet for overføringen. Fra dette tidspunktet skal eiendelen stilles til panthaverens disposisjon. § 117c tredje ledd bestemmer at panthaveren med dårligst prioritet innenfor eiendelens antatte markedsverdi på overføringstidspunktet får fortrinnsrett til å overta pantet dersom det er flere panthavere som ønsker å overta det.

Enkelte av reglene i kkl. § 117c er preseptoriske, f.eks. regelen i annet ledd tredje punktum om at verdsettelsen av pantet skal legges til grunn ved avregningen av skyldnerens gjeld til panthaveren. I hovedsak må imidlertid reglene i kkl. § 117c anses som deklatoriske.

3.2.15 Boets informasjons- og bistandsplikt overfor påtalemyndigheten, Kredittilsynet og forurensningsmyndighetene

Innberetningsplikten i konkursloven § 120 første ledd nr. 5 er utvidet til å gjelde straffbare forhold generelt i forbindelse med næringsvirksomheten, ikke bare forhold som rammes av straffeloven §§ 281 til 286 jf. § 288. I innberetningen skal bostyreren også opplyse om hvorvidt det antas å foreligge forhold som kan gi grunnlag for sanksjoner fra Kredittilsynet overfor skyldnerens revisor, jf. § 120 første ledd nr. 6.

Videre gir ny kkl. § 122a (jf. § 85 første ledd nytt nr. 7) bestemmelser om bostyrerens og borevisors plikt til å gi opplysninger til og ellers bistå påtalemyndigheten og Kredittilsynet dersom det antas å foreligge forhold som nevnt i kkl. § 120 første ledd nr. 5 og 6.

I § 85 første ledd nytt nr. 8 er bostyreren pålagt å gi fylkesmannen (miljøvernavdelingen) melding så tidlig som mulig dersom den virksomhet skyldneren har drevet, antas å kunne medføre forurensning som ikke er lovlig uten tillatelse etter forurensningsloven. Meldeplikten gjelder både for eiendeler som skal abandoneres og ellers.

4. Endringer i dekningsloven 8. juni 1984 nr. 59

4.1 Avslag på falt arv

Dekningsloven § 2-12 annet ledd endres slik at skyldneren får adgang til å avslå falt arv også i den tid konkursbehandlingen pågår. Samtidig oppheves reglene om omstøtelse av avslag på falt arv i dekl. § 5-3.

4.2 Uoppfylte kontrakters stilling under gjeldsforhandling

Det følger av dekl. § 1-6 annet ledd at reglene om uoppfylte kontrakters stilling i dekningsloven kapittel 7 i utgangspunktet gjelder tilsvarende ved gjeldsforhandling. Reglene om uoppfylte kontrakters stilling under gjeldsforhandling er nå innarbeidet direkte i de enkelte bestemmelsene i dekningsloven kapittel 7. Endringene er hovedsaklig av redaksjonell art. Det er imidlertid også vedtatt visse realitetsendringer. Blant annet skal skyldnerens avtaler i utgangspunktet løpe videre også etter åpningen av gjeldsforhandlingen, og en slik

åpning skal normalt ikke være grunnlag for heving av en avtale. Videre står skyldneren fritt til å velge hvilke avtaler som skal omfattes av gjeldsordningen, men en avtale omfattes bare dersom medkontrahenten meddeles dette senest ved utsendingen av forslaget til gjeldsordning, jfr. ny dekl. § 7-4a.

4.3 Arbeidsavtalers stilling ved konkurs

Ny § 7-11 i dekningsloven regulerer arbeidsavtalers stilling ved konkurs. Første ledd slår fast at boet uten særskilt vedtagelse trer inn i slik avtale med arbeidstaker i skyldnerens ervervsvirksomhet dersom det ikke senest tre uker etter konkursåpningen skriftlig erklærer at det ikke ønsker å tre inn. I første ledd femte punktum er det presisert at arbeidstakeren har plikt til å stå til disposisjon for boet i perioden før boet har tatt stilling til spørsmålet om inntreden.

Annet til femte ledd gir nærmere bestemmelser om boets og arbeidstakerens plikter og rettigheter dersom boet henholdsvis trer inn og ikke trer inn i arbeidsavtalen.

Ny § 7-11 annet ledd regulerer situasjonen hvor boet trer inn i avtalen. Inntreden innebærer i utgangspunktet at de øvrige reglene i dekningsloven kapittel 7 gjelder. Boet blir berettiget og forpliktet på avtalens vilkår. Lønnskravene må utredes som massekrav fra konkursåpningen. Arbeidstakeren er imidlertid gitt en ekstraordinær adgang til å si opp arbeidsavtalen med en måneds varsel. Boet har også adgang til å tre ut av arbeidsforholdet med en måneds varsel. Retten til å tre ut refererer seg bare til boets forpliktelse til å dekke lønnskravene som massekrav. Selv om boet trer ut, beholder arbeidstakeren sine rettigheter etter arbeidsavtalen med skyldneren hele den ordinære oppsigelsestiden. Men krav på lønn og annen godtgjørelse for perioden etter at boet har trådt ut, kan bare kreves dekket som dividendekrav hvis det ikke er tale om vederlag for faktisk utført arbeid.

I § 7-11 tredje ledd reguleres tilfellene hvor boet har erklært at det ikke trer inn i arbeidsavtalen. Boet pålegges her å si opp arbeidsavtalen etter de alminnelige reglene i arbeidsmiljøloven. Dette betyr at boets erklæring om ikke å tre inn, ikke i seg selv medfører at avtalen sies opp. Dermed vil oppsigelsesfristen normalt løpe fra første månedsskifte etter at oppsigelsen fant sted. Når boet ikke trer inn i arbeidsavtalen, skal lønnskravene utredes som dividendekrav fra og med konkursåpningen. Men vederlag for arbeid som arbeidstakeren har utført for boet etter konkursåpningen, skal dekkes som massekrav. I utgangspunktet er det da en forutsetning at arbeidet utføres etter pålegg fra boet. Men det er forutsatt i forarbeidene at vederlag for faktisk utført arbeid i slike tilfeller skal dekkes som massekrav, hvis ikke arbeidstakeren hadde holdepunkter for at boet ikke ønsket arbeidet utført, jf. Ot. prp. nr. 26 (1998-99) s. 260.

Dekningsloven § 7-11 fjerde ledd regulerer partenes rettigheter og plikter mens oppsigelsesfristen løper. Bestemmelsen får anvendelse både hvor boet sier opp avtalen og hvor boet trer ut. Arbeidstakeren har rett til å ta annet arbeid i oppsigelsestiden, men plikter i så fall å varsle boet snarest mulig. Det skal gjøres fradrag i dividendekravet for annen inntekt arbeidstakeren har hatt i den ordinære oppsigelsestiden eller i tiden etter at boet har trådt ut av avtalen i den utstrekning inntekten kommer i stedet for inntekt i skyldnerens tjeneste. I utgangspunktet har arbeidstakeren plikt til å søke annet arbeid når forholdet til konkursboet er avklart.

I § 7-11 femte ledd er det presisert at boet ikke svarer arbeidsgiveravgift av dividendebetalinger vedrørende lønnskrav.

4.4 Prioritetsreglene

Det er foretatt noen justeringer i dekl. § 9-2 om massefordringer og § 9-7 om etterprioriterte fordringer.

4.5 Omstøtelse av avtalevederlag mellom nærstående

Dekningsloven § 5-4 er gitt en tilføyelse som åpner for omstøtelse av utbetalinger etter kjøps-, leie og tjenesteavtaler mellom nærstående, såfremt beløpene «åpenbart overstiger det som uavhengige avtaleparter ville ha avtalt».

5. Endringer i andre lover

Her skal kort nevnes noen endringer som er gjort i andre lover.

Kjøpsloven § 63 gir ikke lenger en særregulering av uoppfylte kjøpekontrakters stilling under insolvensbehandling, men viser nå bare til de alminnelige reglene i dekningsloven kapittel 7.

Meldingsreglene i *verdipapirsentralloven § 4-2* er justert slik at utgangspunktet er at bostyreren, og ikke skifteretten, skal sørge for registrering av konkursåpningen i Verdipapirsentralen, jf. konkursloven § 79. Gjeldsnemnda skal besørge registrering av åpning av offentlig forhandling om tvangsakkord, jf. konkursloven § 36.

Det er gjort en endring i *rettsgebyrloven § 22 første ledd nr. 3*, som innebærer at gebyrfritaket gjelder generelt for meldinger som skifteretten, gjeldsnemnda eller bostyrer skal tinglyse, anmerke eller registrere i medhold av konkursloven eller panteloven.

Det er gjort justeringer bl.a. i *tinglysingsloven § 32 tredje ledd* og *sjøloven § 29* som følge av ny kkl. § 117a og endringene i kkl. § 31.

6. Offentlige garantiordninger for fortsatt bobehandling

Det finnes i dag tre ulike offentlige ordninger som kan benyttes for å skaffe midler til fortsatt bobehandling:

1) Tilsagnsordningen fra Skattedirektoratet og Toll- og avgiftsdirektoratet om betinget dekning av saksomkostninger. Tilsagn kan blant annet gis til revisorgjennomgåelse av virksomheten regnskap og i forbindelse med erstatnings- og omstøtelsessøksmål. Søknad fremsettes for Skattedirektoratet gjennom den aktuelle skattefogd eller for Toll- og avgiftsdirektoratet gjennom den aktuelle tolldistriktssjefen.

2) Lønnsgarantiordningen. Ordningen kan garantere for saksomkostningene ved søksmål som kan bidra til å forsøke bomassen. I tillegg kan garanti være aktuelt der det er mistanke om at statens stilling som regresskreditor er blitt svekket som følge av illojal boforringelse eller kreditorbegunstigelse.

3) Justisdepartementets garantiordning til fortsatt bobehandling som kan danne grunnlag for videre strafferettslig oppfølging fra påtalemyndighetens side. Det er den enkelte skifterett som etter søknad fra bostyrer avgjør om det skal gis garanti for fortsatt bobehandling.

Det er foreslått at garantiordningen skal utvides til å gjelde også forfølgning av sivilrettslige krav (omstøtelse, erstatning mv.). Justisdepartementet vil komme tilbake til dette spørsmålet og nærmere retningslinjer på et senere tidspunkt.

7. Konkursregisterforskriften

Ved forskrift 12. november 1999 er det foretatt noen mindre endringer i konkursregisterforskriften 23. august 1993 nr. 824 som følge av endringene i konkurs- og pantelovgivningen. I konkursregisterforskriften § 4 er det tatt inn en endring som åpner for at skifterettene kan sende kjennelsen om konkursåpning som elektronisk post til Konkursregisteret. I tillegg er § 6 endret slik at kopi av ektepakter automatisk skal sendes bostyreren når panteattesten viser til en ektepakt. Praksis ved Konkursregisteret har til nå vært at bobestyreren må be særskilt om å få ektepakten når det fremgår av panteattesten at slik ektepakt foreligger. Se vedlegg med endringer i konkursforskriften.

8. Ikrafttredelse og overgangsregler

Som nevnt innledningsvis trer lovendringene i kraft 1. januar 2000. Om ikke annet er bestemt skal den nye lovgivningen anvendes på alle boer der begjæring om gjeldsforhandling eller konkurs kommer inn til skifteretten etter dette tidspunktet, og på alle dødsboer der dødsfallet finner sted etter ikrafttredelsen. Virkningen av en forutgående begjæring om akkordforhandling eller konkurs før ikrafttredelsen, bestemmes av den tidligere lovgivning. Det samme gjelder betydningen av skyldnerens død før ikrafttredelsen. Endringene i omstøtelsesreglene i dekningsloven kapittel 5 vil ikke berøre disposisjoner som er foretatt før ikrafttredelsen. Generelt vil lovendringene gjelde for avtaler stiftet før ikrafttredelsen, med unntak for endringene i pantel. § 3-15 andre ledd, som ikke vil gjelde avtaler om salgspant stiftet før ikrafttredelsen.

Med hilsen

Inge Lorange Backer
ekspedisjonssjef

Liv Synnøve Taraldsrud
lovrådgiver

VEDLEGG

FORSKRIFT OM ENDRING AV FORSKRIFTER 23. AUGUST 1993 NR. 824 OM KONKURSREGISTERET

Fastsatt av Justisdepartementet 12. november 1999 med hjemmel i lov av 8. juni 1984 nr. 58 om gjeldsforhandling og konkurs (konkursloven) §§ 78 og 144 og lov av 17. desember 1982 nr. 86 om rettsgebyr § 27.

I

I forskrifter 23. august 1993 nr. 824 om konkursregisteret gjøres følgende endringer:

I § 3 første ledd skal «foretaksregisteret» endres til «Foretaksregisteret» (to steder).

§ 3 første ledd nr. 8 skal lyde:

Bostyrers navn, kontor- og postadresse, telefon- og telefaksnummer, og, dersom borevisor er oppnevnt, borevisors navn, kontor- og postadresse, telefon og telefaksnummer.

§ 3 første ledd nr. 11 bokstav b skal lyde:

om bostyrers innberetning er oversendt påtalemyndigheten med angivelse av *politidistrikt* og dato for oversendelse,

§ 4 skal lyde:

Den skifterett som avsier kjennelse om konkursåpning, skal straks, fortrinnsvis pr telefaks eller som *elektronisk post*, sende melding til Konkursregisteret med opplysninger som nevnt i § 3 nr. 1, 2 og 8, tidsangivelse og adresse for første skiftesamling, frist for fordringsanmeldelser og fristdagen.

§ 5 første ledd skal lyde:

Dersom ny bostyrer blir oppnevnt, skal dette snarest meldes til Konkursregisteret.

§ 6 første ledd nytt tredje punktum skal lyde:

Dersom panteattesten viser til en ektepakt, oversendes også kopi av ektepakten.

§ 10 første ledd tredje punkt skal lyde:

- foretakets nåværende og eventuelle tidligere firma og adresse siste år, stilling eller bransje, grunnlag for konkursen, skifterettens navn, dato for konkursåpning eller kjennelse om tvangsoppløsning, saksnummer, bostyrer, *borevisor*, tid og sted for første skiftesamling, frist for fordringsanmeldelser og fristdagen,

§ 11 første ledd skal lyde:

Opplysninger etter § 10 er offentlig tilgjengelig i fem år etter *avsluttende kjennelse eller utlodning*.

II

Denne forskrift trer i kraft 1. januar 2000.